

BÀI GIẢNG NGỮ VĂN LỚP 11

GIÁO ÁN GIẢNG DẠY

CHIỀU TỐI

(MỘ)

Hồ Chí Minh

A. Mục tiêu bài học

1. Kiến thức:

- **Cảm nhận được hồn thơ Hồ Chí Minh dù trong hoàn cảnh nào cũng hướng về sự sống và ánh sáng.**
- **Thấy được bút pháp tả cảnh ngụ tình, vừa cổ điển vừa hiện đại của bài thơ.**

2. Kỹ năng:

- **Rèn luyện kỹ năng đọc hiểu và phân tích một bài thơ thất ngôn tứ tuyệt.**

3. Thái độ:

- **Yêu thiên nhiên, yêu cuộc sống.**

B. Phương tiện và phương pháp

1. Phương tiện:

- SGK
- Sách giáo viên
- Sách thiết kế bài giảng

2. Phương pháp:

- Đọc sáng tạo
- Gợi mở
- Thảo luận nhóm
- Bình giảng

C. Tiến trình bài dạy:

1. Ổn định lớp

2. Kiểm tra bài cũ

3. Bài học

I – Tìm hiểu chung

1. Xuất xứ bài thơ:

- Là bài thơ thứ 31 c
- Lấy cảm hứng trên
Tây tới Thiên Bảo
cho phong cách thơ t

**Dựa vào phần tiểu dẫn
em nào cho thầy biết
hoàn cảnh sáng tác và
xuất xứ của bài thơ?**

2. Đề tài:

- Bài thơ viết về **Bài thơ viết về đề tài gì?** sống. Qua đó gửi gắm tình **trí** sự sống trên đời.
- Đây là đề tài quen thuộc trong thơ ca cổ (Cảnh chiều hôm).

3. So sánh phiên âm và dịch thơ

- Câu 1: dịch đạt
- Câu 2: dịch không đạt chữ “cô” trong “cô vân”, “mạn mạn” là trôi nhẹ dịch cũng chưa đúng.
- Câu 3: dịch thừa chữ “tối”, “thiếu nữ” dịch là cô em cũng chưa đạt.
- Câu 4: dịch tốt

4. Bố cục

- Hai câu đầu bài thơ nói về hoàn cảnh ra đời của bài thơ.
- Hai câu sau nói về nội dung của bài thơ.

Cho ý kiến của mình về bố cục phân tích bài thơ?

II – Đọc – hiểu văn bản

1. Hai câu đầu: Bức tranh thiên nhiên

“**Quyện điều** quy lâm tầm túc thụ
Cô vân mạn mạn độ thiên không”

Chim mỏi về rừng tìm chốn ngủ
Chòm mây trôi nhẹ giữa tầng không

a. Nội dung:

- Hai hình ảnh: C
- Điểm nhìn: bầu

Bức tranh thiên nhiên được phác
họa bằng mấy hình ảnh?
Em có nhận xét gì về điểm nhìn
của nhà thơ?

Hình ảnh cánh chim:

- + Hình ảnh quen thuộc trong thơ
- + Hình ảnh chim bay về tổ → gần gũi, yên bình.
- + Cánh chim “mỏi” → cái nhìn tinh tế của Hồ Chí Minh.

→ **Cảnh ngộ người tù
khao một bến dừng**

So sánh hình ảnh
“cánh chim”
trong thơ Bác và
thơ xưa?

Liên hệ của em về
hình ảnh người tù Hồ
Chí Minh.

- Hình ảnh chòm mây:

- + Hình ảnh quen thuộc trong thơ
- + Chòm mây “lẻ loi” “cô đơn” “buồn vắng”
- + Trôi chậm rãi giữa bầu trời → mở ra không gian cao rộng → hình ảnh nhân vật trữ tình ung dung, thản thái.

Hình ảnh chòm mây
được tác giả miêu tả
như thế nào?

→ Hình ảnh người tù

Liên hệ của em về
hình ảnh người tù Hồ
Chí Minh.

b. Nghệ thuật:

- Tả cảnh ngụ tình.
- Lấy động tả tĩnh (cảnh im ắng).
- Cổ điển và hiện đại (tính hiện đại, hình ảnh thơ vận động tích cực và có điểm đến).

Các em cho thầy
biết Nghệ thuật nổi
bật trong hai câu thơ
đầu là gì?

c. Tiểu kết

- Hai câu thơ miêu tả cảnh thiên nhiên miền sơn cước bao la.
- Phong thái ung dung, tự chủ, nghị lực phi thường vượt lên trên hoàn cảnh của người tù Hồ Chí Minh.

d. Bài học nhân sinh

- Có nghị lực vượt khó, không
khó khăn.

Em rút ra được những gì cho bản thân khi cảm nhận xong hai câu thơ trên?

h/c

2. Hai câu sau: Bức tranh sinh hoạt

“Sơn thôn thiếu nữ ma bao túc
Bao túc ma hoàn lô dĩ hồng”

Cô em xóm núi xay ngô tối
Xay hết lò than đã rực hồng

a. Nội dung

- Hình ảnh cô gái xay ngô
- Điểm nhìn: mặt

Hình ảnh và điểm nhìn của nhà thơ ở hai câu thơ này có gì khác so với hai câu thơ trên?

Hình ảnh cô gái xay ngô:

+ Đời thường giản dị, gian cảnh vật tới không

+ Hình ảnh lao động (tức ma hoàn) trẻ trung, khỏe khoắn, tràn đầy sức sống.

→ xua tan đi nỗi cô đơn của người đi đường.

Hình ảnh này được Bác miêu tả như thế nào? Có gì khác với hình ảnh người lao động trong thơ xưa?

- Hình ảnh rực hồng của lò than:

- + Sự vận động thời gian từ chiều tới tối
- + Đem lại ánh sáng, hơi ấm cho cả nhà, nhen đi một nhọc của công việc xay ngô nặng nề
- + Làm ấm lòng, làm vơi đi nỗi cô đơn của người đi đường.

Hình ảnh lò than có gì đặc biệt?

→ Từ “hồng” là nhãn tượng, để lại thần sắc chung cho bức tranh, gợi lại thần sắc của bài thơ.

Em có nhận xét gì về Chữ “hồng”?

Vẽ đẹp tâm hồn bác:

+ Vượt qua hoàn cảnh gian khó để cảm thông với người lao động.

+ Có cái nhìn tin yêu cuộc sống

→ **Chính là tinh thần thép**

Vẽ đẹp tâm hồn
Bác được thể hiện
như thế nào trong
hai câu thơ cuối?

b. Nghệ thuật

- Điệp ngữ liên hoàn (ma bao túc, bao túc ma)
→ vòng xoay
cũng là vòng xoáy
- Sự vận động bất ngờ của tư thơ (buổi chiều
tối buồn vắng -> lò lửa rực hồng ấm áp) →
sức sống cho thơ cổ điển.

Ở hai câu cuối tác giả đã
sử dụng biện pháp nghệ
thuật nào là hiệu quả?

c. Tiểu kết

- Hình ảnh hiện lên trung tâm là hình ảnh con người.
- Tinh thần nóng bỏng lạc quan của thơ bác (khác với thơ cổ).

III – Tổng kết

1. Nghệ thuật:

- Bút pháp trữ tình
- Kết hợp hài hòa

Cổ điển:

- + Dùng thi liệu cổ.
- + Bút pháp chấm phá tả cảnh ngụ tình.

Nét nghệ thuật tác giả sử dụng thành công nhất là gì?

- + Có sự vận động của cảnh vật, hướng tới sự sống và ánh sáng.
- + Con người là trung tâm của bức tranh.

2. Nội dung:

- Miêu tả cảnh thiên nhiên.
- Ta thấy được tâm hồn kiên cường, lạc tự tại của HCM.

Em nào có thể cho
thầy những ý khái quát
nhất về nội dung tác
phẩm “Chiều tối”
(Mộ) của Hồ Chí
Minh?

→ Hòa quyện giữa chất thép và chất tình trong
thơ Hồ Chí Minh.

IV – Củng cố và dặn dò

1. Củng cố

- Cho chơi trò chơi trắc nghiệm đơn giản về bài học. nhằm tổng hợp được nội dung bài dạy.

2. Dặn dò

- Học bài cũ.
- Tìm hiểu trước bài Từ ấy của Tố Hữu.

Chúc các em học tốt!

